

Versnellingsplan bouw kerncentrales

De oorlog in Oekraïne benadrukt op pijnlijke wijze het belang van een onafhankelijke energievoorziening. Nederland moet haar afhankelijkheid van Rusland, maar ook van andere onvrije landen, zo snel mogelijk afbouwen. De regering werkt daarom aan een ambitieus afbouwpad om van Russische fossiele grondstoffen af te stappen. Hierbij moet eerst de leveringszekerheid van komende winter worden veiliggesteld.

Op de lange termijn vindt de VVD dat de energietransitie moet worden versneld. Nederland is weliswaar al hard op weg. Er wordt in hoog tempo gewerkt aan de bouw van nieuwe windparken op de Noordzee en de installatie van zonnepanelen op onze daken. Op deze manier kunnen we elektriciteit zelf opwekken én verminderen we de uitstoot van CO₂. Maar daarnaast moeten we zorgen dat we elektriciteitscentrales hebben die aan kunnen gaan als het onvoldoende waait of als de zon niet schijnt. De VVD is daarom groot voorstander van kernenergie. Kernenergie stoot geen CO₂ uit, is een constante en regelbare energiebron en neemt weinig ruimte in beslag. Dankzij kernenergie houden we rekening met ons volle land, diversifiëren we onze energiemix en worden we energie-onafhankelijk.

In het coalitieakkoord is afgesproken dat het kabinet de benodigde stappen gaat zetten voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales. Er resten slechts drie jaar om dit te doen, dus moeten we direct aan de slag. In februari 2022 heeft de VVD daarom een actieplan voor kernenergie gelanceerd. Sindsdien lijkt er niks gebeurd te zijn. Het ministerie in de Kamerbrief alleen processtappen aangekondigd en dit gaat wat de VVD betreft niet snel genoeg. Om die reden publiceert de VVD dit versnellingsplan waarin het actieplan is uitgewerkt tot suggesties voor concrete stappen die het ministerie nú kan zetten. De VVD wil dat alles aan het einde van deze kabinetsperiode is geregeld, zodat er dan daadwerkelijk een schop de grond ingaat.

1. Versterking en uitbouw van de nucleaire kennisinfrastructuur

Nederland heeft altijd een sterke kennisbasis gehad op het gebied van nucleaire technologie en straling. Maar de laatste decennia is er weinig geïnvesteerd in onze innovatie- en kennisinfrastructuur waardoor nucleaire kennisinfrastructuur verouderd. Nu er in het regeerakkoord is besloten om twee nieuwe kerncentrales te bouwen, is een snelle versterking van onze kennisinfrastructuur hard nodig. Er is kennis nodig voor de voorbereiding op de bouw, de bouwfase, en ook de ingebruikname en operatie van de centrales zelfs. Dit betekent dat er een inhaalslag moet worden gemaakt. De komende jaren moeten er structureel en incidenteel maatregelen worden getroffen om onze kennis weer op te bouwen; op academisch niveau, relevante praktische opleidingen, bij de private sector en bij overheden en toezichthouders.

Allereerst moet er een kennis- en innovatieagenda worden opgesteld voor kernenergie. Met deze agenda wordt een langetermijnvisie ontwikkeld voor de inbedding van kernenergie in het Nederlandse energiesysteem. Op dit moment ontbreekt deze visie terwijl het voor het eerst in decennia is dat Nederland weer inzet op kernenergie. De actieagenda stimuleert een langetermijnbeleid dat voorsorteert op toekomstige ontwikkelingen en innovaties.

Op de korte termijn is er snel gekwalificeerd personeel nodig om de nucleaire ambities van Nederland te realiseren. Op dit moment kampt de sector al met een tekort waardoor er veel buitenlandse instroom en inhuur nodig is. Maar met de bouw van twee nieuwe centrales, het langer openhouden van de kerncentrale in Borssele en de internationale context waarin ook andere landen inzetten op kernenergie, kan de beschikbaarheid van personeel mogelijk het meest grote knelpunt worden. Daarom is het van belang om zo snel mogelijk opleiding- en trainingstrajecten uit te bouwen

en te versterken. Alle partijen die betrokken zijn in de realisatie van de nieuwe kerncentrales moeten beschikken over de meest up-to-date nucleaire kennis en vaardigheden.

Voor het opzetten van opleidings- en trainingstrajecten moet worden samengewerkt met de nucleaire sector en relevante kennisinstellingen zodat er gebruik wordt gemaakt van de bestaande kennis. De sector heeft zelf het voorstel gedaan om een Nuclear Academy op te zetten. Een dergelijke academy kan trainingsmodules verzorgen voor alle relevante stakeholders waarbij alle relevante aspecten aan bod komen. Denk bijvoorbeeld aan technologie, operatie, brandstofcyclus, stralingsbescherming, regelgeving, vergunningsvereisten en nucleaire nieuwbouw. Daarnaast zijn er ook praktijkopleidingen nodig op HBO- en MBO-niveau. Hiervoor is het noodzakelijk dat er een trainingsfaciliteit komt waarbij er kan worden geoefend met trainingssimulatoren.

Daarnaast sluiten Duitsland en België (een deel van) hun kerncentrales. Dit betekent dat het personeel dat in deze landen in de nucleaire sector werkt, op zoek moet naar een ander beroep. In Nederland zijn er juist per direct mensen nodig die beschikken over de juiste kennis, kunde en ervaring met nucleaire processen. De overheid moet daarom met de organisaties in gesprek om te bekijken of hun kenniswerkers in Nederland zouden willen komen werken aan het opbouwen en uitbreiden van onze nucleaire sector. Op deze manier gaat hun kennis niet verloren. Bovendien is Nederland voor deze mensen relatief dichtbij en kunnen zij hun professie blijven uitoefenen. Een potentiële win-win.

Op de lange termijn is het noodzakelijk een continue doorstroom van arbeidskrachten te creëren en ons kennisniveau op peil te houden. Hiervoor moeten er op universiteiten, hoge scholen en ROC's structureel meer nucleaire opleidingen worden ingericht. Op universitair niveau vereist dit dat er nieuwe leerstoelen worden opgezet, op HBO-niveau moeten lectoraten worden ingericht en MBO-ers moeten in de gelegenheid worden gesteld om stage te lopen in nucleaire faciliteiten of radiologische laboratoria zodat er praktijkervaring kan worden opgedaan. Uiteraard ligt de verantwoordelijkheid voor het vormgeven en opzetten van leerstoelen, lectoraten en opleidingen bij de instellingen zelf. Maar de overheid kan hier wel een proactieve rol innemen door de instellingen te informeren over de noodzaak en mogelijkheden, zoals ook al deels wordt gedaan met het Techniekpact.

Vorig jaar is er al €5 miljoen vrijgemaakt in de begroting (amendement Erkens-Dassen) om een start te maken met het opnieuw opbouwen van deze kennisinfrastructuur. Naar verwachting zullen opleidingsinstellingen structureel jaarlijks tenminste €2 miljoen nodig hebben om de leerstoelen, lectoraten en opleidingen op te zetten en de kwaliteit te waarborgen. Voor het trainingscentrum is eenmalig een investering van €6 miljoen nodig, dit kan worden verspreid over meerdere jaren. Het vormgeven van de testfaciliteit zou kunnen worden bekostigd door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek. Hiervoor zal eenmalig €7 miljoen moeten worden vrijgemaakt. Het opzetten van een kennisagenda behoort tot de verantwoordelijkheid van het ministerie voor Economische Zaken en Klimaat gezien dit betrekking heeft op het vormgeven van ons energiesysteem. Hiervoor zal eenmalig €1 miljoen nodig zijn. Daarnaast moet de agenda structureel worden vernieuwd waar ook kosten bij zullen komen kijken.

Samenvattend wil de VVD dat de volgende acties worden ondernomen:

1. Stel een nucleaire kennis- en innovatieagenda op waarmee een lange termijnvisie wordt ontwikkeld voor de inbedding van kernenergie in ons energiesysteem
2. Zet in samenwerking met de sector en onderwijsinstellingen een opleidingsinstituut op waarmee op korte termijn gekwalificeerd personeel snel kan worden opgeleid om de bouw van de twee kerncentrales en alles hieromheen te realiseren.

3. Creëer een trainingsfaciliteit zodat nieuw personeel kan worden getraind met trainingssimulatoren.
4. Werf actief kenniswerkers uit Duitsland en België, waar de nucleaire industrie juist afbouwt. Hun kennis hierheen halen draagt bij aan het kennis- en personeelstekort waar Nederland op de korte termijn mee kampt.
5. Stimuleer het opzetten van nucleaire opleidingen op universitair, Hbo en Mbo niveau om zo op de lange termijn de doorstroom van arbeidskrachten en kennis te borgen.

2. Stimuleer onderzoek in nucleaire technologie

Om de Nederlandse ambities op het gebied van kernenergie te realiseren en verder te ontwikkelen moet er onderzoek worden gedaan naar nucleaire technologie en innovatie. Doordat er de afgelopen decennia weinig oog is geweest voor de ontwikkeling van kernenergie, zijn bestaande nucleaire onderzoeksfaciliteiten verouderd. Maar deze faciliteiten zijn juist essentieel voor onderzoek en innovatie, en ze vervullen ook een belangrijke rol in het veilig verwerken van de afvalstromen die vrijkomen bij operaties of ontmanteling in de Nederlandse industrie. Daarom zijn er investeringen nodig voor het verbreden en vernieuwen van de bestaande onderzoeksinfrastructuur en moet er budget worden vrijgemaakt voor het opzetten van nucleaire onderzoeksprogramma's.

Allereerst betekent dit dat kernenergie onderdeel moet worden van de Topsector Energie. Nu de regering voornemens is om twee nieuwe kerncentrales te bouwen, kan kernenergie hier niet langer ontbreken. Het toevoegen van kernenergie aan de Topsector leidt er bovendien toe dat kernenergie zichtbaarder wordt en dat kernenergieprogramma's en (test)infrastructuur toegang krijgen tot NWO-subsidies.¹ Deze stap moet worden geregeld in de begrotingscyclus van 2022 zodat deze op 1 januari 2023 kan ingaan.

In samenwerking met de sector moet daarnaast worden bekeken welke nucleaire onderzoeksfaciliteiten moeten worden vervangen of uitgebreid. Investeringen in state-of-the-art faciliteiten zijn jarenlang uitgebleven, zeker in vergelijking met andere energietechnologieën. Een inhaalslag is nodig. Bovendien zijn deze faciliteiten een cruciaal onderdeel voor het opleiden van nucleaire experts. De TU Delft en NRG | PALLAS hebben aangekondigd om in de loop van 2022 een nadere analyse uit te brengen van noodzakelijke investeringen in experimentele voorzieningen en laboratoria om hier het niveau op peil te brengen zodat de nucleaire plannen van Nederland gerealiseerd kunnen worden.² Er zijn bijvoorbeeld faciliteiten nodig om koelkringloop- en componenttesten, materialen en veiligheidsanalyses verder te testen om zo de efficiëntie van kernreactoren te vergroten. De overheid moet de sector hierbij actief en financieel ondersteunen, een sterke onderzoeksinfrastructuur dient als basis voor de wederopbouw van onze kennisinfrastructuur en is onmisbaar voor het bouwen van de twee nieuwe kerncentrales.

Nederland moet daarbovenop investeren in het opzetten van nationale onderzoekprogramma's naar nieuwe innovatieve technologieën. Ontwikkelingen zoals Small Modular Reactors, kernfusie, paarse waterstof en thorium kunnen in de toekomst een belangrijke rol spelen om de Nederlandse energievoorziening betrouwbaar, betaalbaar en duurzaam te houden. Daarom is het van belang hier goed bij aangehaakt te blijven. De VVD wil dat er twee pilots worden opgezet. Eén pilot met betrekking tot SMR's en één pilot gericht op de ontwikkeling van thorium-reactoren. Op het gebied van thorium-reactoren wordt er in Nederland met een industrieel consortium al hard gewerkt aan een innovatief concept. Hier ligt voor Nederland de kans om een eerste gesmolten zoutreactor te bouwen. Het zou logisch zijn om deze innovatie ook vanuit de overheid te faciliteren, zodat deze in Nederland plaatsvindt en niet in ander Europees land. Wat betreft SMR's liggen in deze kleinschalige,

---

¹ Nucleair Nederland, "Stappen zetten" (2022). Blz. 6

² Nucleair Nederland, "Stappen zetten" (2022). Blz. 5

nieuwe technologie grote kansen. Nederland zou ernaar moeten streven om koploper te worden. Daarom is het van belang om een pilot te starten in een van de Nederlandse industriële clusters zodat deze techniek in Nederland verder kan worden ontwikkeld. SMR's lijken uitermate geschikt om de versnelde verduurzaming van de Nederlandse industrie mogelijk te maken. Daarnaast moet Nederland ook deelnemen aan bestaande Europese en internationale onderzoeksprogramma's, op onder andere het gebied van SMR's. Andere Europese landen hebben omvangrijke kennisprogramma's in gang gezet op deze veelbelovende terreinen. Nederlandse kennisinstellingen en bedrijven moeten aansluiting daarbij vinden.³ Op dit moment kan Nederland slechts in beperkte mate deelnemen aan lopende onderzoeksprogramma's omdat er in Nederland onvoldoende financiële middelen hiervoor beschikbaar worden gesteld.

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat is verantwoordelijk voor het ondersteunen van innovatie op nucleair gebied. De komende jaren zal hiervoor een investering van €50 miljoen nodig zijn. Hiermee kunnen de onderzoeksfaciliteiten worden uitgebouwd en onderhouden, de Nederlandse deelname aan internationale onderzoeken en pilots kan hiermee worden bekostigd en het opzetten van twee pilots kan met dit bedrag worden gerealiseerd. Wat betreft de pilots kan hier ook worden gekeken naar de mogelijkheden van voorfinanciering wat de kosten aanzienlijk kan verlagen. Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zal daarnaast ook verantwoordelijk zijn voor het toevoegen van kernenergie aan de topsector energie. Hiervoor dient het budget van de topsector naar rato te worden vergroot.

Samenvattend wil de VVD dat de volgende acties worden ondernomen:

1. Voeg kernenergie toe aan de topsector energie.
2. Vernieuw en versterk de bestaande nucleaire onderzoeksfaciliteiten in samenwerking met de sector.
3. Investeer in het opzetten van nationale onderzoeksprogramma's naar innovatie technologieën én start twee pilots met betrekking tot thorium en SMRs.
4. Werk op internationaal en Europees niveau samen aan nucleair onderzoek door aan te sluiten bij lopende onderzoeksprogramma's.

3. Kies de locatie van de nieuwe kerncentrales

De locatie waar de nieuwe kerncentrales zullen komen te staan moet nog worden bepaald. Hiervoor is het ministerie begonnen met het uitwerken van de mogelijke locaties. Daarbij wordt gekeken naar de vereisten van kerncentrales, het lokale draagvlak en inpassing in het energiesysteem. Het kabinet heeft aangekondigd om dit najaar de voorkeurslocatie bekend te maken, maar volgens de VVD moet het proces worden versneld. Door KPMG zijn er drie mogelijk geschikte locaties geïdentificeerd voor het bouwen van de kerncentrales; Groningen, Rotterdam en Borssele. Borssele voldoet als enige locatie aan alle voorwaarden. Er is lokaal draagvlak én de benodigde kennis en kunde van lokale autoriteiten om daadwerkelijk aan de slag te gaan.

Volgens de VVD moet Borssele zo snel mogelijk worden aangewezen als locatie voor de nieuwe centrales. Dit zal het proces versnellen doordat de MER hierdoor eerder kan worden gestart. Bovendien brengt het aanwijzen van Borssele als locatie ook andere grote voordelen met zich mee. Er is hier een groot industrieel cluster dat de opgewekte groene elektriciteit direct kan gebruiken of kan omzetten in paarse waterstof. Daarmee vergroenen we direct één van de grootste havengebieden van Nederland en behouden we werkgelegenheid in de provincie Zeeland. Daarnaast laat de ervaring van een land als Frankrijk zien dat seriebouw op één plek cruciaal is om de kosten verder te beheersen. Door de centrales op één plek te bouwen hoeven bepaalde bouwmaterialen en

---

³ Nucleair Nederland, "Stappen zetten" (2022). Blz. 5

machines maar één keer te worden aangeschaft en ingezet. Bovendien kan er, indien de bouw van één van de centrales vertraging oploopt, makkelijker worden doorgewerkt aan de bouw van de andere centrale waardoor er minder tijd verloren zal gaan. Het is dus cruciaal voor het bouwproces dat de centrales niet op twee verschillende locaties in het land komen te staan.

De VVD wil dat omwonenden en de omgeving van de nieuwe kerncentrales kunnen meeprofiteren. Samen met de aanbesteding moet er budget worden vrijgemaakt dat wordt besteed aan het creëren van lokale voordelen voor de omwonenden en omgeving. De omwonenden moeten hier zelf zeggenschap in hebben. Dit betekent dat zij kiezen aan welke projecten het budget zal worden besteed. Denk bijvoorbeeld aan het bouwen van nieuwe sportfaciliteiten, verfraaien van de woonwijk, of het verbeteren van de lokale infrastructuur zoals ook in Frankrijk gebruikelijk is. Uiteraard worden er duidelijke randvoorwaarden verbonden aan de invulling van de projecten. Daarbij is het voor de regio ook voordelig dat een nieuwe kerncentrales voor honderden directe en indirecte (hoogwaardige) arbeidsplaatsen zorgt.⁴ Bovendien heeft een kerncentrale positieve gevolgen voor het vestigingsklimaat van de regio alsmede positieve effecten voor het vergaren en behoud van kennis voor provincie. Het kabinet moet daarom zo snel mogelijk in gesprek treden met de relevante overheden in Zeeland en de locatie Borssele.

Tijdens deze kabinetsperiode moet er ook worden geïnventariseerd wat mogelijke locaties voor een toekomstige uitbreiding van (kleine) kerncentrales in Nederland zouden kunnen zijn. Additionele grote kerncentrales kunnen nodig zijn voor een robuust en duurzaam energiesysteem. SMR's kunnen een belangrijke rol gaan spelen in het verduurzamen van de industrie. Er zijn ook al bedrijven en provincies die hebben aangegeven hier mogelijk in de toekomst in te willen investeren. Voor deze partijen is het van belang dat er meer duidelijkheid komt over de mogelijkheden en locatie-eisen hiervoor. Het is daarom van belang dat het kabinet, naast Borssele, ook al begint met de ontwikkeling van additionele locaties voor kernenergie om toekomstige ontwikkelingen te faciliteren.

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat is verantwoordelijk voor het aanwijzen van Borssele als de nieuwe locatie voor de twee nieuwe kerncentrales en het verbinden van voordelen voor omwonenden en de omgeving aan de bouw van de kerncentrales. Dit is onderdeel van de aanbesteding en zal daarom worden bekostigd uit de €5 miljard die gereserveerd is en de additionele private investeringen die nodig zijn om de twee kerncentrales te bouwen.

Samenvattend wil de VVD dat de volgende acties worden ondernomen:

1. Kies Borssele als voorkeurslocatie voor de twee te bouwen kerncentrales en start de gesprekken per direct met de betrokken overheden.
2. Laat omwonenden van de nieuwe kerncentrales meeprofiteren door budget vrij te maken dat naar keuze kan worden besteed aan projecten om de omgeving te verbeteren.
3. Start met een inventarisatie van locaties en randvoorwaarden voor een mogelijke toekomstige uitbreiding naar meer kerncentrales, zowel groot als klein.

4. Organiseer de (permanente) afvalberging

De komst van twee nieuwe kerncentrales zal als gevolg hebben dat er meer kernafval wordt geproduceerd. Vanzelfsprekend moet dit veilig worden opgeslagen, zoals dat nu ook gebeurt. Samen met de staatsdeelneming COVRA moet er worden bekeken wat hiervoor nodig zal zijn. De overheid heeft hierbij een initiërende rol. Deze gesprekken moeten snel worden gestart zodat er gelijktijdig wordt gestart met het bouwen van de tijdelijke afvalberging als met de bouw van de kerncentrales. Het mag niet gebeuren dat de kerncentrales niet kunnen draaien omdat de afvalberging nog niet is

---

⁴ Beantwoording Kamervragen Erkens locatiekeuze

afgerond. Eerder heeft de VVD al aangegeven dat Borssele de meest logische en geschikte locatie is voor de nieuwe kerncentrales. Daarom zou het ook logisch zijn om COVRA verantwoordelijk te maken voor het verwerken en tijdelijk bergen van het afval van de nieuwe centrales. Dit betekent dat er op korte termijn moet worden bekeken of en hoeveel COVRA moet uitbreiden.

De permanente geologische eindberging van kernafval is voor Nederland rond 2130 voorzien. Op dit moment wordt er in opdracht van de staatssecretaris voor Infrastructuur en Waterstaat door het Rathenau Instituut een onderzoek uitgevoerd naar hoe het besluitvormingsproces voor het opzetten van een definitieve ondergrondse opbergplaats eruit moet komen te zien. De VVD wil vasthouden aan 2130 als einddatum voor de permanente geologische eindberging. Deze datum biedt tijd om op nationaal niveau onderzoek te doen naar het vormgeven van de permanente eindberging in Nederland, andere landen zullen hun permanente eindberging eerder hebben geregeld waardoor Nederland hiervan kan leren, door innovatie wat betreft bijvoorbeeld het verwerken en recyclen van kernafval zal er minder opslag capaciteit nodig zijn, en de stralingssterkte van het bestaande afval neemt af waardoor het afval steeds minder gevaarlijk wordt. De VVD vindt wel dat het onderzoek naar permanente eindberging kan worden versneld. De locatie voor de permanente eindberging kan eerder worden bepaald en er moet een duidelijke planning komen om ervoor te zorgen dat Nederland in 2130 over een permanente opslag beschikt. Daarnaast wil de VVD ook dat er wordt geïnvesteerd in onderzoek en innovaties die ervoor kunnen zorgen dat de hoeveelheid hoog radioactief afval minder wordt. Nederland moet ook aanhaken bij onderzoeken die hierover op internationaal en EU-niveau lopen. Naar verwachting zal hier €2 miljoen voor nodig zijn. Voor het opstellen van een concrete planning voor de permanente eindberging is in principe geen extra budget nodig, dit moet alleen worden versneld.

Tot slot kan Nederland ook samenwerken met andere landen voor het organiseren van permanente afvalberging. Enerzijds kan Nederland op regionaal niveau samenwerken met bijvoorbeeld België om een gezamenlijke permanente eindberging op te zetten. Dit biedt voor beide landen financiële voordelen. Anderzijds heeft Nederland een goede tijdelijke berging voor het kernafval. Andere landen, als Frankrijk of Finland, zijn verder op het gebied van eindberging. Nederland zou daarom met deze landen gelijke hoeveelheden van afval kunnen uitwisselen. Ons kernafval wordt dan in hun eindberging opgeslagen en andersom wordt hun kernafval tijdelijk in onze berging opgeslagen en verwerkt. Tot slot kan er bij het sluiten van de overeenkomst met de bouwer van de nieuwe kerncentrales als voorwaarde worden gesteld dat deze partij ook de permanente eindberging organiseert.

Samenvattend wil de VVD dat de volgende acties worden ondernomen:

1. Maak COVRA verantwoordelijk voor de tijdelijke afvalberging van de twee nieuwe kerncentrales en realiseer de hiervoor benodigde uitbreiding.
2. Versnel het onderzoek naar permanente eindberging in Nederland zodat de locatie eerder kan worden bepaald en stel een duidelijke planning op.
3. Investeer in onderzoek en innovatie dat bijdraagt aan het verminderen van de hoeveelheid radioactief afval dat vrijkomt tijdens de productie van kernenergie.
4. Werk op internationaal niveau met onze buurlanden samen om een gezamenlijke permanente eindberging op te zetten. Onderzoek daarnaast met Frankrijk en Finland de mogelijkheden om gelijke hoeveelheden radioactief afval uit te wisselen en (tijdelijk) op te slaan.

5. Zet een publiekscampagne op

In Nederland is meer dan de helft van de Nederlanders voorstander van kernenergie.⁵ Zij geven hiervoor twee argumenten. Enerzijds vinden zij het belangrijk dat kernenergie een relatief schone energiebron is waarbij geen CO2 wordt uitgestoten. Anderzijds vinden zij dat kernenergie noodzakelijk is voor een schoon energiesysteem omdat het niet mogelijk is al onze energie uit wind en zon te halen. Tegenstanders maken zich zorgen over de permanente berging van het kernafval en de veiligheid van kerncentrales. Dit laat zien dat er een hoop onterecht sentiment over kernenergie bestaat, want gelukkig bestaan er voor deze zorgen al goede oplossingen. Niet iedereen is hier echter van op de hoogte. Daarom is het nodig om een publiekscampagne op te zetten zodat Nederlanders beter worden geïnformeerd over kernenergie, kerncentrales en kernafval.

De publiekscampagne heeft het doel om Nederlanders van goede en betrouwbare informatie over kernenergie te voorzien. Door mensen goed te informeren over kernenergie, wordt het voor hen makkelijker om feit en fictie van elkaar te scheiden. Dit zal bijdragen aan de kwaliteit van het debat en neemt onterecht sentiment in de maatschappij weg. De publiekscampagne moet zich daarom richten op een breed publiek, want zowel jongeren als ouderen zijn gebaat bij goede informatievoorziening. Dit betekent dat er gebruik moet worden gemaakt van zowel oude als nieuwe media. Met bondige video's wordt de aandacht van het publiek getrokken naar het debat over kernenergie. Vervolgens worden zij verwezen naar de website van de Rijksoverheid, waar al hun vragen over kernenergie en de nieuwe kerncentrales zullen worden beantwoord. Zo moet de website het publiek bijvoorbeeld informeren over waarom er in kernenergie wordt geïnvesteerd, wat er gebeurt met het kernafval, welke risico's er zijn en hoe deze worden gemitigeerd.

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat is verantwoordelijk voor het opzetten van de publiekscampagne. Naar verwachting zal er €5 miljoen nodig zijn voor het opzetten en uitvoeren van de campagne verspreid over meerdere jaren. Dit kan worden bekostigd uit de €5 miljard die gereserveerd is voor het bouwen van de nieuwe kerncentrales.

Samenvattend wil de VVD dat de volgende acties worden ondernomen:

1. Zet een publiekscampagne op die Nederlanders goede en betrouwbare informatie over kernenergie aanbiedt. Hierbij moet gebruik worden gemaakt van videomateriaal, social media en de website van de Rijksoverheid.

6. Werk een financieel arrangement uit

Het bouwen van kerncentrales is een meerjarig traject waar miljarden mee gemoeid zijn. Dit betekent dat het investeren in de kerncentrales gepaard gaat met risico's. Maar investeringen in kernenergie zijn hard nodig om de energietransitie te versnellen. De overheid moet daarom zoveel mogelijk onzekerheid bij private investeerders wegnemen. Het financieel arrangement kan hieraan bijdragen.

Private investeerders zullen het risico van een investering in kernenergie acceptabel vinden als er een bepaalde vorm van publieke garantie wordt afgegeven door de overheid. Een financieel model moet dit doel faciliteren, hiervoor zijn verschillende opties. In Finland wordt bijvoorbeeld het Mankala-model gebruikt. Dit is een kostprijs model waarbij het overgrote deel van de investering en de risico's door private partijen wordt gedragen. In Finland zijn dit o.a. de 50-60 grootverbruikers van elektriciteit. In Nederland zal dit model waarschijnlijk niet werken omdat het veel tijd kost om 50 tot 60 grootverbruikers te overtuigen hieraan deel te nemen. Andere financieringsstructuren zouden het Power Purchase Agreement (PPA) of het Contract for Difference (CfD) kunnen zijn. Deze

---

⁵ <https://www.ioresearch.nl/actueel/nederlanders-per-saldo-voor-kernenergie/>

instrumenten richten zich op omzetzekerheid. In een PPA worden er afspraken gemaakt tussen een energieleverancier en afnemer over de prijs en het afnamevolume. In een CfD krijgt een afnemer een langjarige garantie voor een strike price. Indien de marktprijs hieronder komt, wordt het verschil aangevuld door de overheid. Omdat het PPA en het CfD zich alleen richten op omzetzekerheid, zullen private partijen ook nog andere garanties van de overheid vragen om de risico's te mitigeren. Dit maakt de inzet van deze modellen complexer. Een andere mogelijkheid zou daarom de inzet van de bestaande SDE++-regeling kunnen zijn. Echter zorgt de SDE++-regeling voor financiering achteraf terwijl het leeuwendeel van de kosten voor kerncentrales aan de voorkant zit. Bovendien is dit een generieke regeling die niet aansluit bij de bouw van de twee kerncentrales. Tenslotte kan het financiële arrangement ook gebaseerd worden op het zogeheten Regulated Asset Base (RAB)-model. In dit model wordt het bouwrisico verdeeld tussen de ontwikkelaar en de partijen die de RAB-vergoeding betalen (bijvoorbeeld de overheid of de eindverbruiker). De ontwikkelaar ontvangt tijdens de bouw alvast een vergoeding voor de diensten die na de oplevering van het project worden geleverd. Dit beperkt het risico voor de investeerders. In ruil voor het betalen van de vergoeding, ontvangt de overheid aandelen van het project. Het RAB-model wordt ook in het Verenigd Koninkrijk gebruikt.

Volgens de VVD is het RAB-model de beste keuze voor Nederland. Met het RAB-model biedt de overheid zekerheid en garanties aan investeerders waardoor de risico's van het investeren in kerncentrales acceptabel worden. Om ook de risico's aan de achterkant af te denken, moet het RAB-model worden verlengd tot 10 jaar na de bouw. Een alternatief zou zijn om met de industrie PPA's af te sluiten voor de periode na de bouw. Dit leidt tot genoeg comfort bij de investeerders om een kerncentrale te bouwen die Nederland vervolgens ruim 60 jaar van betaalbare stroom gaat voorzien en de basis gaat vormen van ons betaalbare, betrouwbare en groene energiesysteem.

De VVD wil dat dit financiële arrangement het komende halfjaar verder wordt uitgewerkt zodat het in de begroting van 2024 kan worden meegenomen – dat is immers de uiterste datum om deze kabinetsperiode nog de aanbesteding voor de twee kerncentrales uit te zetten conform het coalitieakkoord.

Samenvattend wil de VVD dat de volgende acties worden ondernomen:

1. Wijs het RAB-model aan als financieel arrangement voor de kerncentrales en werk dit verder uit zodat het kan worden meegenomen in de begroting van 2024.

7. Definieer een actieve rol van de overheid

Marktpartijen willen verzekerd zijn van een stabiel politiek klimaat en ondersteunend overheidsbeleid. De overheid moet garanties verstrekken, anders zullen private partijen niet bereid zijn de grote financiële risico's te nemen. Dit betekent dat de rol van de overheid verder moet gaan dan subsidie alleen, de overheid moet ook financieel deelnemen.

Het politieke klimaat leidt momenteel tot veel onzekerheid. Niet alle politieke partijen zijn voorstander van kernenergie. Hierdoor kan het zijn dat een nieuw kabinet de plannen voor de twee nieuwe kerncentrales zo maar van tafel veegt. Marktpartijen willen zekerheid dat het beleid ten opzichte van kernenergie niet plotseling zal veranderen, anders is er geen bereidheid om te investeren. De overheid kan deze zekerheid bieden door financiële deelname. Als de overheid financieel betrokken is, zullen de marktpartijen het risico acceptabel vinden. Bovendien zorgt financiële deelname ook voor een lager bouwrisico. De bouw van centrales in andere landen laat zien dat met name wijzigende regulering kan leiden tot aanvullende kosten en vertraging. Overheidsparticipatie biedt de garantie dat knelpunten snel zullen worden opgelost. Alle partijen zijn

immers gebaat bij een voorspoedige bouw van de kerncentrales, minimale doorlooptijden en het snel oppakken van eventuele knelpunten van wet- en regelgeving.

Financiële overheidsdeelname leidt er ook toe dat de overheid goed betrokken blijft in het proces. De overheid heeft een plek aan tafel waardoor zij makkelijker toezicht kan houden. Dit helpt om het maatschappelijk belang te behartigen en de veiligheid van de kerncentrales nog beter te borgen. De overheid houdt grip op het proces en haar betrokkenheid zorgt voor stabiliteit. Financiële participatie draagt daarom ook bij aan het vergroten van draagvlak voor de kerncentrales en leidt tot meer vertrouwen in het proces.

De VVD wil dat de overheid haar rol vervult via een staatsdeelneming. De staatsdeelneming wordt verantwoordelijk voor de uitrol van kernenergie in Nederland en neemt aandelen in de nieuwe centrales via een publiek-privaat consortium. Voor het oprichten van een staatsdeelneming kunnen aandelen worden overgenomen uit een bestaande overheidsdeelneming die al betrokken is bij de exploitatie van kernenergie in Nederland. Het overnemen van een bestaande organisatie bespaart tijd en kosten ten opzichte van het oprichten van een volledig nieuwe deelneming. De staatsdeelneming zal een kapitaalinjectie nodig hebben om uitvoering te geven aan het RAB-model. Het leeuwendeel van de €5 miljard die in het coalitieakkoord is vrijgemaakt moet hieraan worden besteed.

Samenvattend wil de VVD dat de volgende acties worden ondernomen:

1. Wijs een bestaande staatsdeelneming aan die verantwoordelijk wordt gemaakt voor de uitrol van kernenergie in Nederland. Deze staatsdeelneming krijgt vervolgens een kapitaalinjectie om de bouw van de centrales te faciliteren.

8. Zorg dat Nederlanders kunnen mee-investeren

De twee nieuwe kerncentrales zullen in de toekomst veel schone energie opwekken en brengen ze een stabiel rendement met zich mee. Dit maakt investeren in kernenergie interessant en rendabel voor particulieren. De VVD wil daarom dat het voor Nederlanders mogelijk wordt om een stukje van een kerncentrale te kopen. Nederlanders moeten financieel kunnen profiteren van onze eigen opgewekte kernenergie. Bovendien vergroot financiële participatie het draagvlak voor kernenergie in Nederland en helpt het om extra inkomsten voor de bouw te generen.

Op dit moment is het voor burgers al mogelijk om te investeren in andere duurzame energiebronnen. Denk bijvoorbeeld aan investeringen in wind- of zonneparken. Burgers kunnen een coöperatie oprichten waarmee gezamenlijk vermogen wordt verzameld om een wind- of zonnepark (gedeeltelijk) te financieren. Voor de te bouwen kerncentrales kan een vergelijkbare constructie worden gecreëerd. Er wordt een coöperatie opgezet die een klein deel van de bouw en centrale financiert. Burgers kunnen op hun beurt een aandeel kopen van deze coöperatie en worden op die manier eigenaar van een stukje van de nieuwe kerncentrale.

Daarnaast is het stabiele rendement van kerncentrales ook interessant voor pensioenfondsen. Pensioenfondsen spelen een belangrijke rol in de energietransitie doordat zij met groot kapitaal kunnen investeren in de ontwikkeling van schone energiebronnen. Voor pensioenfondsen is kernenergie als schone energiebron met name interessant omdat pensioenfondsen een langetermijnvisie hanteren wat betreft investeringen en terugverdiertijden. Pensioenfondsen zetten in op investeringen met een laag risico en een stabiel rendement, de terugverdiertijd is hierbij minder belangrijk. Kerncentrales voldoen aan dit profiel, mits er duidelijke afspraken worden gemaakt over het afdekken van risico's tijdens en na de bouw.

De VVD vindt dat de overheid een stimulerende rol moet omarmen om financiële participatie van burgers en pensioenfondsen te realiseren. Dit betekent dat de overheid ervoor moeten zorgen dat burgers en pensioenfondsen kunnen investeren in de nieuwe kerncentrales. Vanzelfsprekend blijft financiële participatie een keuze van de burgers en fondsen zelf, maar de overheid kan hier wel de juiste randvoorwaarden voor creëren. Bijvoorbeeld door te ondersteunen in het opzetten van een financiële structuur (als een coöperatie) en een kennisnetwerk aan te bieden.

De initiatiefnemer stelt daarom de volgende beslispunten voor:

1. Stimuleer financiële participatie van burgers en pensioenfondsen om ervoor te zorgen dat Nederlanders ook financieel meekunnen profiteren van onze eigen opgewekte kernenergie.
2. Creëer de juiste randvoorwaarden om financiële participatie mogelijk te maken. Bijvoorbeeld het opzetten van een financiële structuur of het aanbieden van een kennisnetwerk.